

ДӘРІСТІҢ ТАҚЫРЫБЫ:

**АДЕНОВИРУСТАР
ПОКСВИРУСТАР
РАБДОВИРУСТАР
АРБОВИРУСТАР**

**М.Ғ.К., доцент Ахметова
Сәуле Балтабайқызы**

АДЕНОВИРУСТАР

- **Тұқымдасы: ADENOVIRIDAE**
- **Туысы: MASTADENOVIRUS**
- *Қос жіпшелі ДНҚ;*
- *Симметрия типі - кубты;*
- *Суперкапсиді жоқ;*
- *80 сероварға ие.*

ЭПИДЕМИЯЛОГИЯСЫ

- **Инфекция көзі:** науқас адам;
- **Берілу жолы:** ауа тамшылы, КОНТАКТЫ;
- **Инкубациялық кезең:**
6-9 тәулік.
- **АҒЫМЫ** - өткір респираторлы вирусты инфекцияға ұқсас.

ЗЕРТХАНАЛЫҚ ДИАГНОСТИКАСЫ

- **Зерттелетін материал:** араннан шырыш, мұрыннан бөлінді, қан, конъюнктив бөлігі.
- **ИФР** (зерттелетін материалдағы антиген)
- **Вирусологиялық әдіс:** адам эмбрионының жасуша дақылын зақымдау – ЦПӘ, КБР.
- **Серологиялық әдіс:** ГАТР және типтік спецификалық антисарысу көмегімен БР.

ПОКСВИРУСТАР

- Тұқымдасы: ***POXVIRIDAE***
- Туыстықтары:
  - ***ORTHOPOXVIRUS*** – табиғи шешек вирусы және шешек вакциналары
  - ***PARAPOXVIRUS*** – ірі қара малдың жалған шешек және контагиозды пустулезды дерматит вирусы
  - ***MOLLUSCIPOXVIRUS*** – контагиозды моллюскалар вирус
  - ***YATAPOXVIRUS*** – маймылдардың шешек вирусы.

ҚАРАПАЙЫМ ШЕШЕК ВИРУСЫ

- Қос жіпшелі ДНҚ молекуласы бар;
- Шеттері дөңгеленген кірпіш пішінді;
- Ең ірі вирус (220-300нм);
- Көбеюі: тек қана цитоплазмада жүреді;
- Гемагглютинациялық белсенділікке ие;

Қарапайым шешек вирусының антигендері

- Нуклеопротеид NP (барлық тұқымдасқа ортақ антиген);
- Термостабильді антиген;
- Термолабильді антиген;
- Екі штаммын ажыратады:
  - Классикалық шешек (*variola major*)— летальділік $\geq 50\%$
  - Алястрим (*variola minor*) – ағымы жеңіл және летальділік $\leq 1\%$

ЭПИДЕМИЯЛОГИЯСЫ

- **Инфекция көзі:** науқас адам.
- **Берілу жолдары:** ауа-тамшылы, контакттық, зақымдалған тері арқылы.
- **Инкубациялық кезең:** 5-15 тәулік.
- **Клиникасы** - 4 сатыдан тұрады:
  1. Алғашқы даму сатысы;
  2. Бөртпе пайда болу сатысы;
  3. Бөртпенің іріңдеу сатысы;
  4. Жазылу сатысы.

Зертханалық

диагностикасы

- Зерттелетін материал: көпіршіктер бөлігі;
- Материалды электронды микроскоптау;
- ИФА және КБР;
- Вирусологиялық әдіс (тауық эмбрионын, адам эмбрионының фибробласт дақылдарын зақымдау).

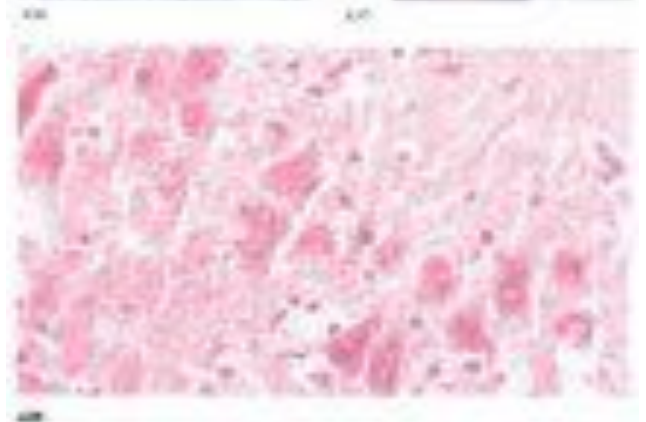
РАБДОВИРУСТ ***АР***

- Тұқымдасы: ***Rhabdoviridae***
- Туыстығы: ***Lyssavirus***
- ***Neuroiuctes rabid*** – құтыру вирусы миксовирустар тобына жатады.

ҚҰТЫРУ ВИРУСЫ

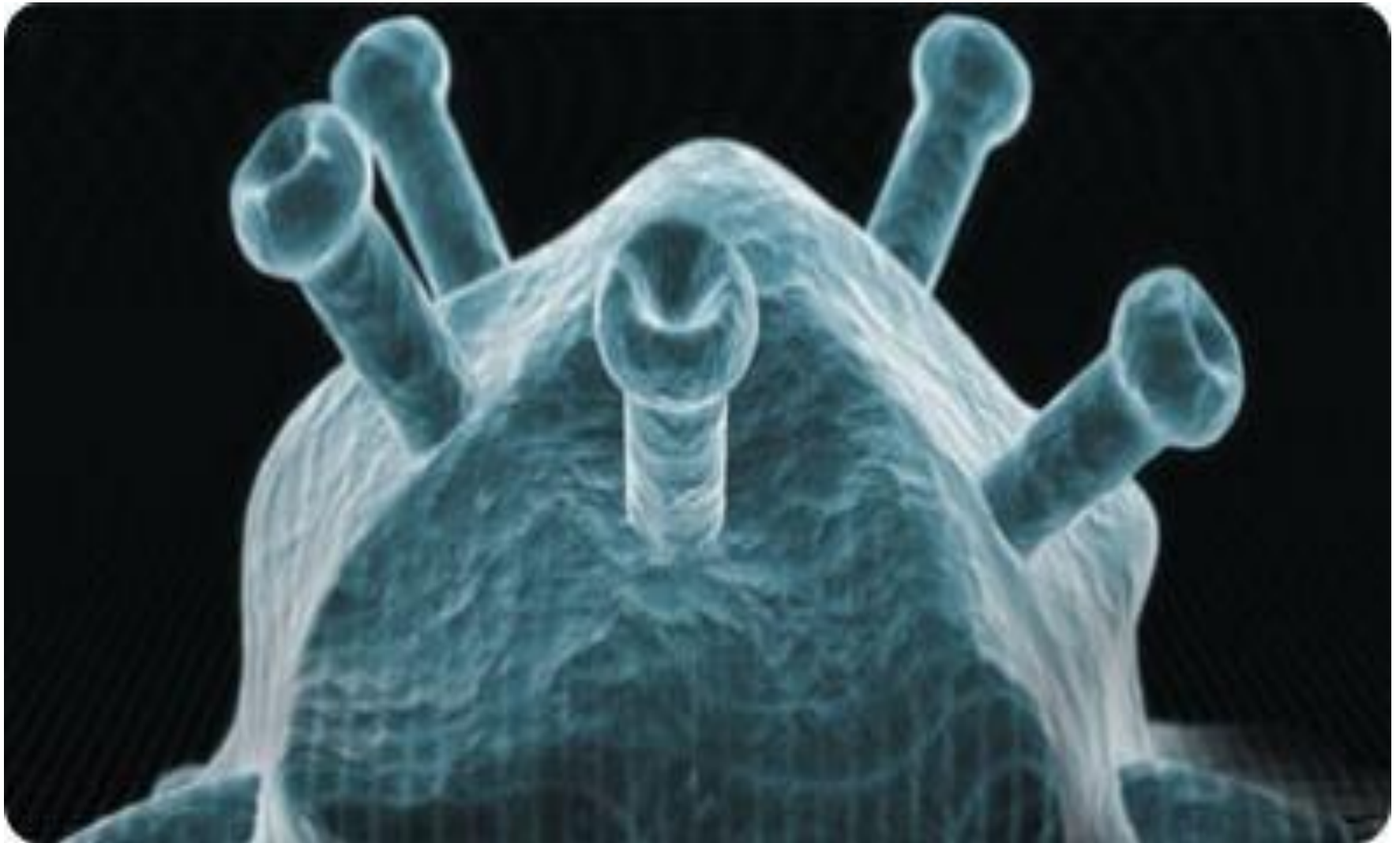
- Орталық жүйке жүйесінің ауыр зақымдалуымен сипатталатын және соңы өліммен аяқталатын вирусты ауру.

ҚҰТЫРУ ВИРУСЫ

- Бір тізбекті РНҚ;
- Пішіні оқ тәрізді;
- Нуклеокапсид – жүрек тәрізді NP ақуызы ж/е вирустық транскриптаза;
- Суперкапсиді «тікенекті»;
- Репродукциясы (көбеюі) – цитоплазмада жүреді.

ҚҰТЫҒУ ВИРУСЫ

ҚҰТЫРУ ВИРУСЫНЫҢ ІШКІ ҚҰРЫЛЫСЫ

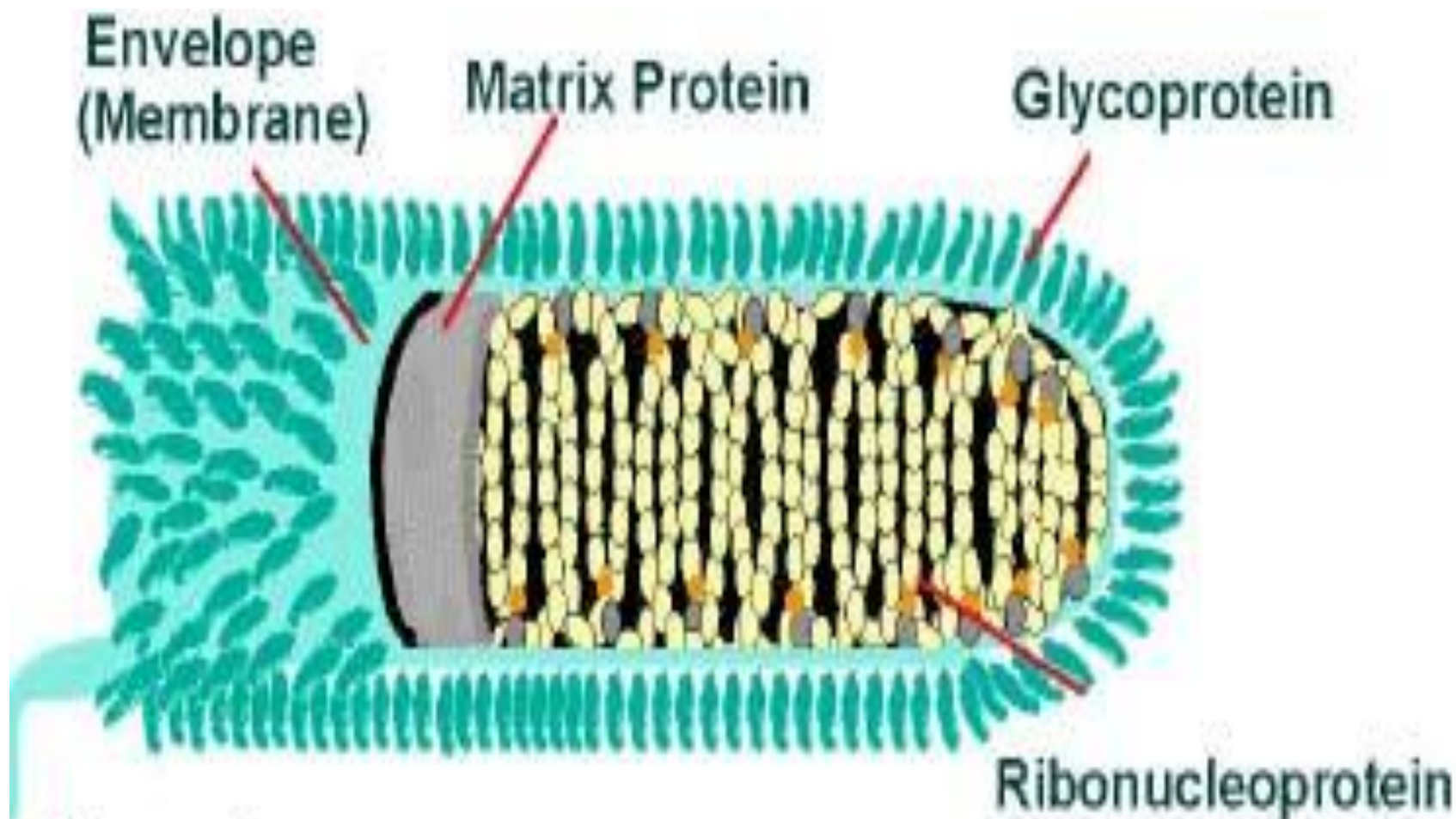

Рисунок 1

РАБДОВИРУСТАРДЫҢ РЕПРОДУКЦИЯСЫ

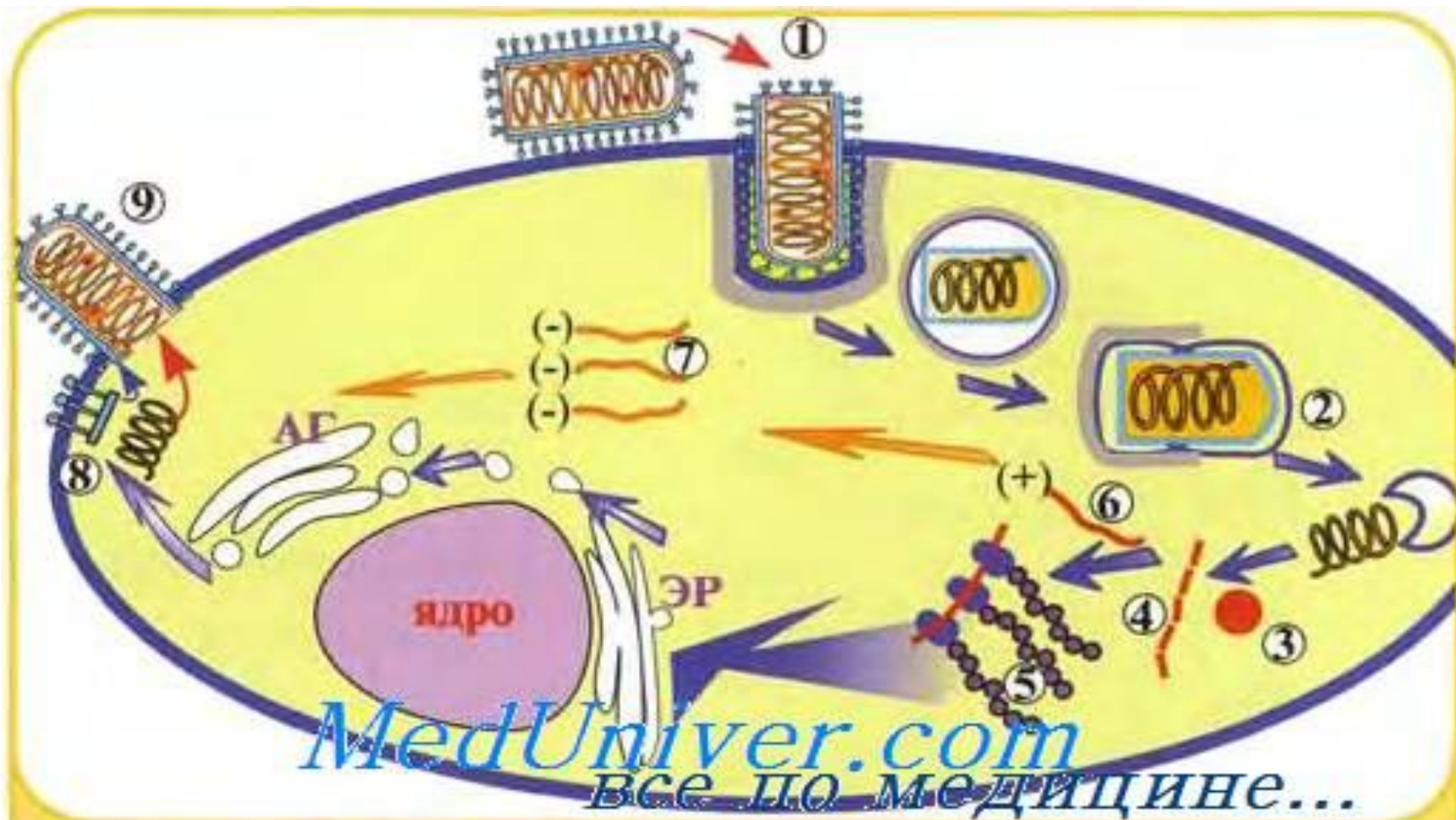

Рис. 4.53. Репродукция рабдовирусов

ЭПИДЕМИОЛОГИЯСЫ

- Зоонозды инфекция;
- Инфекция резервуары: барлық сүтқоректілер (иттер, мысықтар, ірі қара мал, жыртқыш аңдар);
- Негізгі таралу жолдары: ауру жануарлардың тістеуі арқылы, зақымдалған тері қабаттарға түскен сілекей арқылы.

ЭПИДЕМИОЛОГИЯСЫ

Аурудың 2 типін ажыратады:

- **Жабайы (ормандық) құтыру вирусы** : Резервуары – жабайы жануарлар;
- **Қалалық құтыру вирусы**: резервуары – ауру иттер мен мысықтар.

АНТИГЕНДІК ҚҰРЫЛЫСЫ

**1. «Фиксацияланған» вирус (*virus fixe*): Зертханалық жануарларды
иммундау арқылы Пастер ашқан;**

**Шеткі жүйке жүйесін
зақымдамайды.**

2. «Көшелік» вирус:

Құтыру ауруының қоздырғышы.

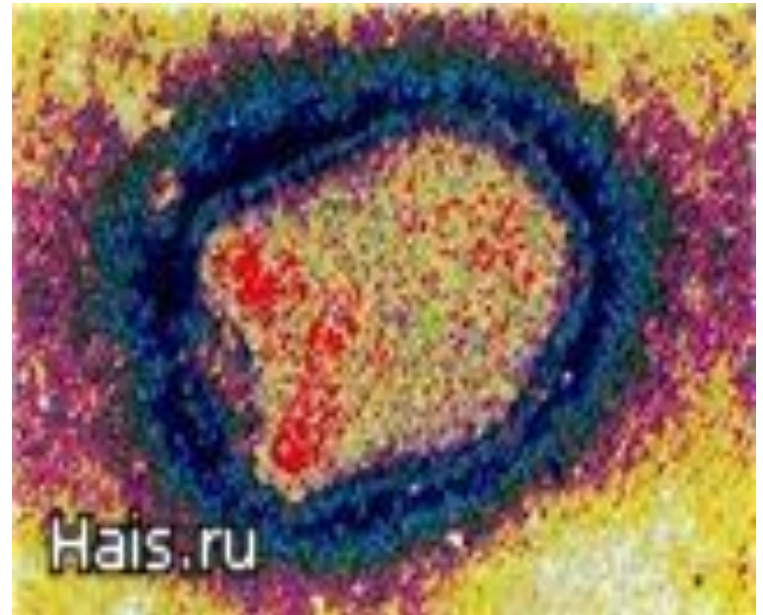
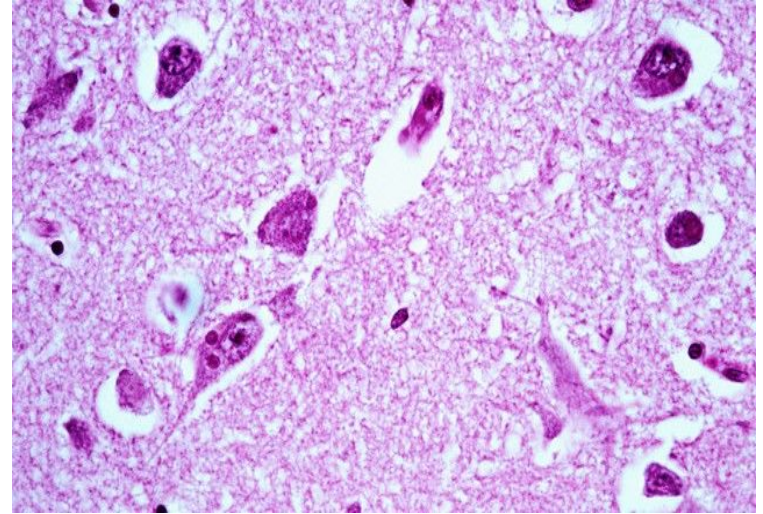
ПАТОГЕНЕЗІ

- Зақымдалған тері арқылы енеді;
- Орталыққа қарай жүйке бағаналары арқылы тарайды;
- Орталық жүйке жүйесі зақымдалады;
- Жүйке бағаналары бойынша шеткі жүйке жүйесіне тарайды (сілекей бездерін қоса):

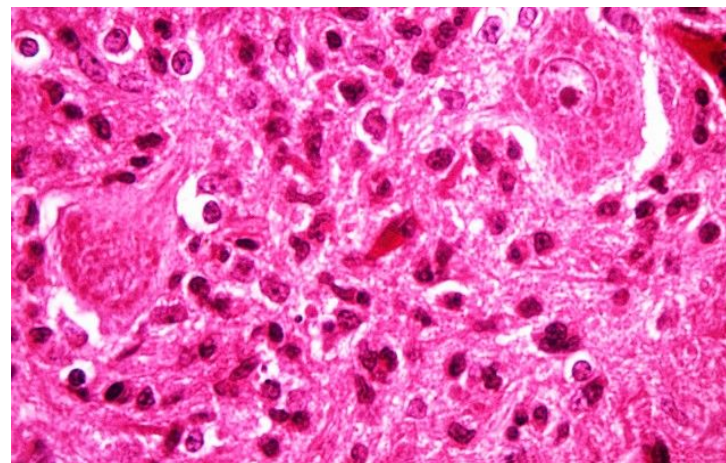
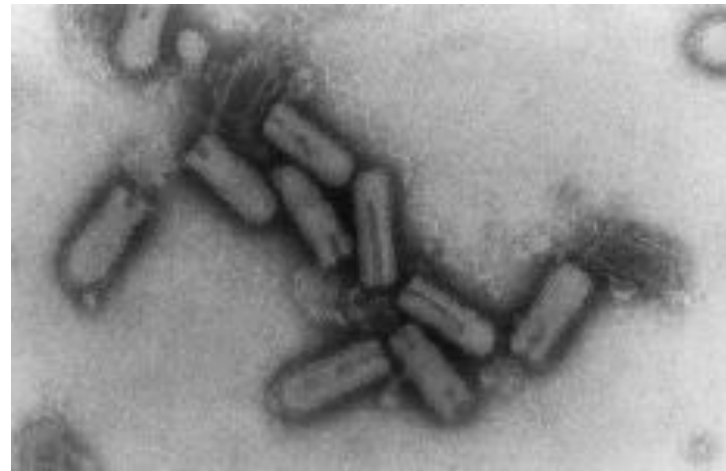
КЛИНИКАСЫ

- Инкубациялық кезеңі:
1-3 айдан 1 жылға дейін.
- Мазасыздану,
ұйқының бұзылуы.
- Бұлшықеттер
тонусының бұзылуы:
  - жұтудың қиындауы;
  - сіңірдің тартылуы;
  - Комаға түсу.

МИКРОБИОЛОГИЯЛЫҚ ДИАГНОСТИКАСЫ

- Зерттелетін материал:
сілекей, қан,
секрециялық материал.
- Вирусоскопиялық әдіс:
Пашен-Негри
эозинофильді денешігі;
- Серологиялық әдіс: ИФР,
ИФБР;
- Биологиялық әдіс:
тышқандар мен
қояндарды зақымдау.

ЕМДЕУ ЖӘНЕ САҚТАУ ПЛАН

- Антирабикалық вакцина немесе антирабикалық иммуноглобулин.

АРБОВИРУСТАР

- **Арбовирустар**
- **Flaviviridae**
  - КЭВ, ЖЭВ, СҚВ, ОГҚ
- **Bunyaviridae**
  - Крым-Конго
  - геморрагиялық
  - қызба
- **Togaviridae**
  - Қызамық вирусы

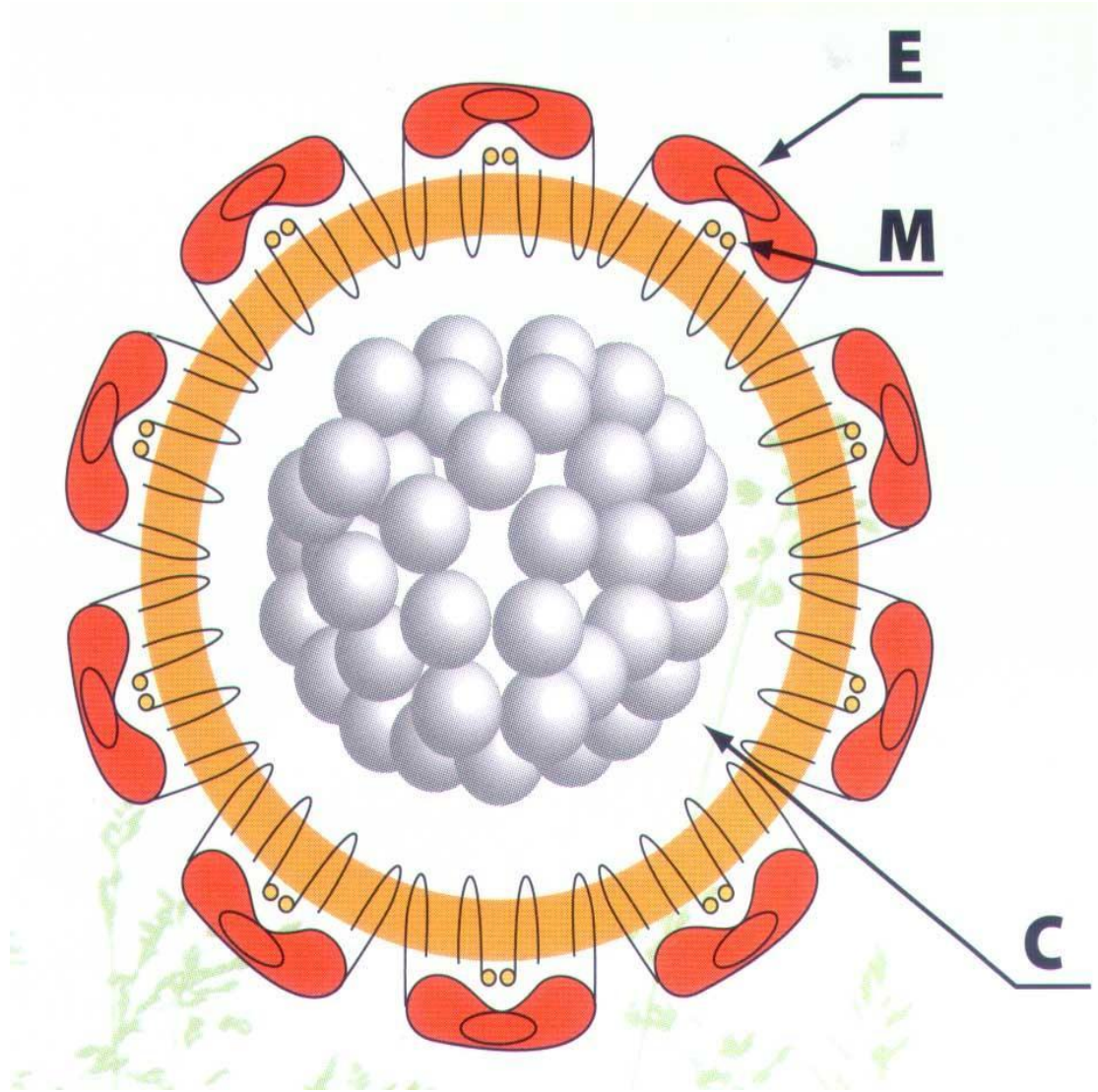
АРБОВИРУСТАР

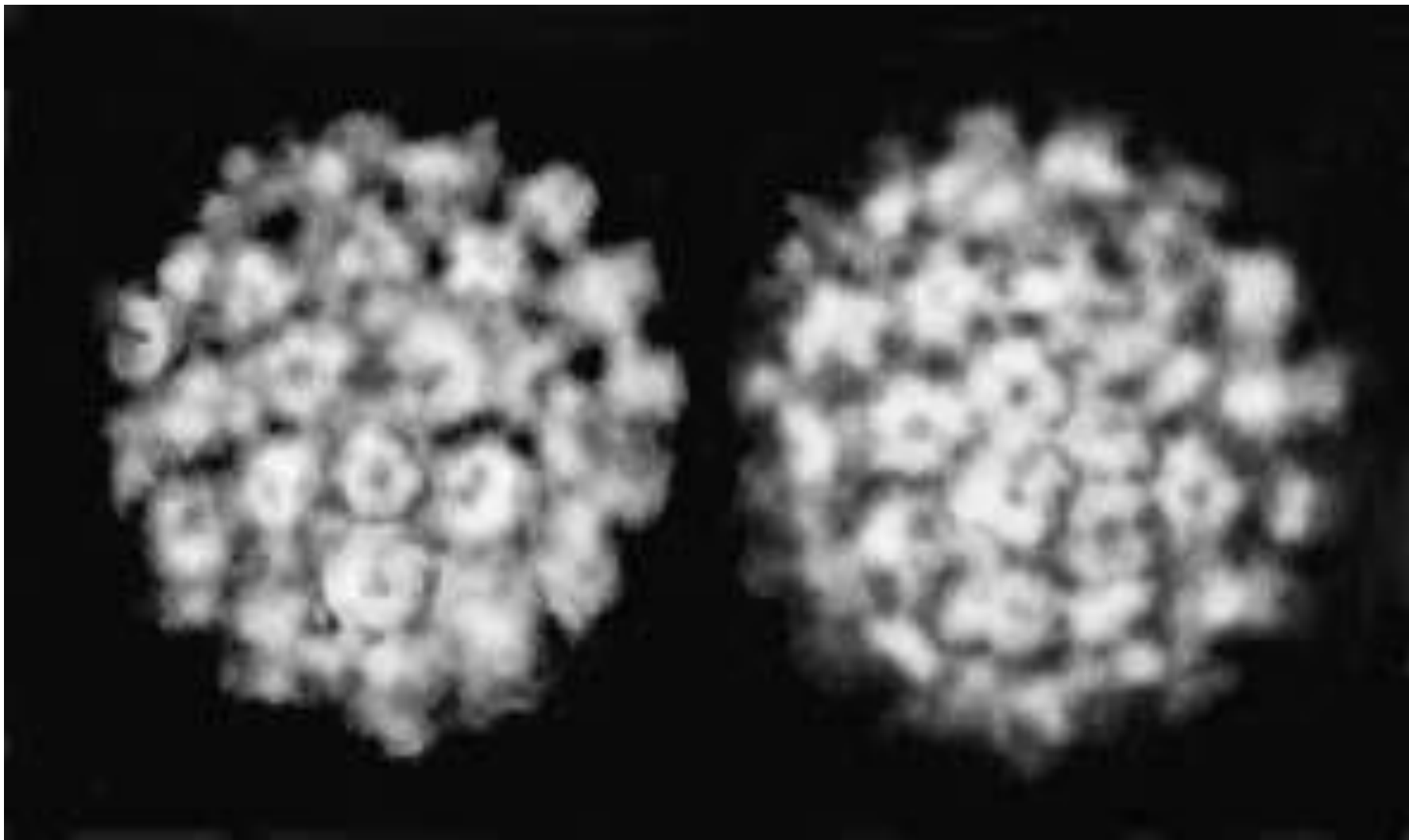
- Қан сорғыш тасымалдаушылардың тістеуі арқылы таралатын, табиғи ошақты вирусты инфекциялардың қоздырғыштары.
- Арбовирустар: *arthropoda* – буынаяқтылар, borne – берілетін.

Кене энцефалитіні ң вирусы

АРБОВИРУСТАР

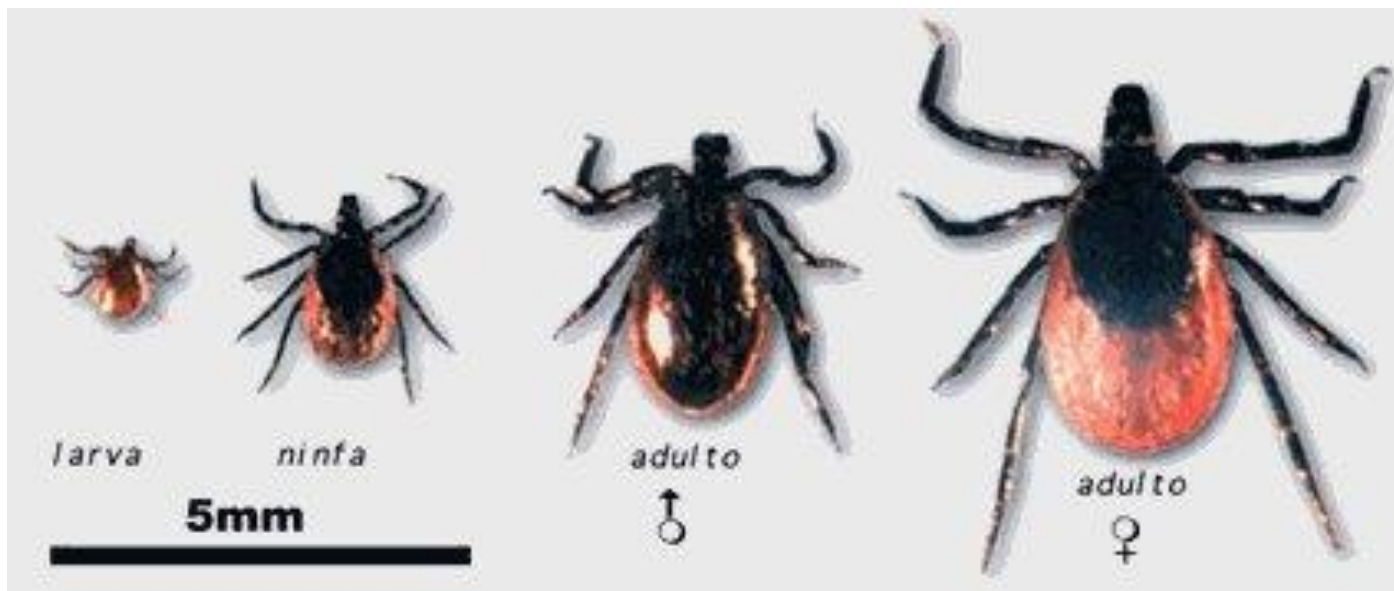
АРБОВИРУСТАР

- **Ерекше пішінді (45 – 75 нм);**
- **Бір жіпшелі РНҚ;**
- **Капсиді куб типті симметрия;**
- **Суперкапсид - тікенекті гликопротеин;**
- **Репродукция (көбеюі)- цитоплазмада жүреді.**

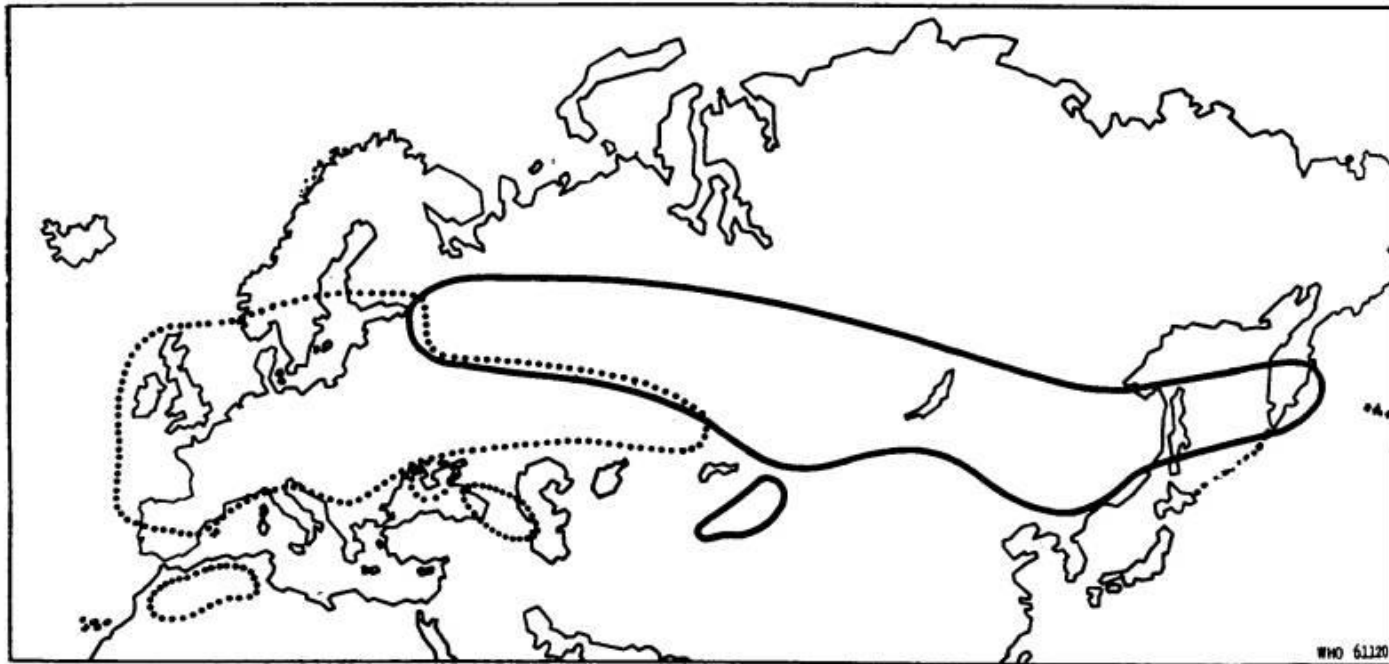
КЕНЕЛІК ЭНЦЕФАЛИТ

- **Орталық жүйке жүйесінің зақымдалуымен сипатталатын өткір вирусты инфекция;**
- **Вирустың резервуары және тасымалдаушысы – иксодты кенелер.**
- **Қосымша резервуары: жануарлар мен құстар;**
- **Инфекциялық процесс міндетті түрде адамда жүреді.**

Кенелердің өмір сүру циклі

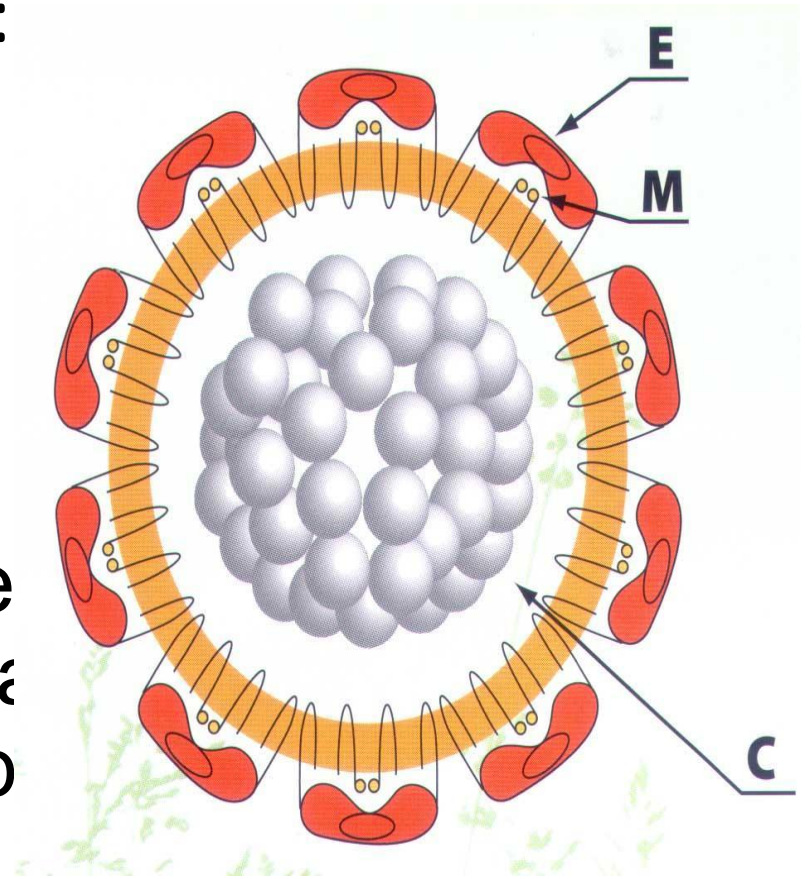
КЕНЕ ЭНЦЕФАЛИТ ИНФЕКЦИЯСЫНЫҢ НЕГІЗГІ ТАРАЛУ АРЕАЛЫ

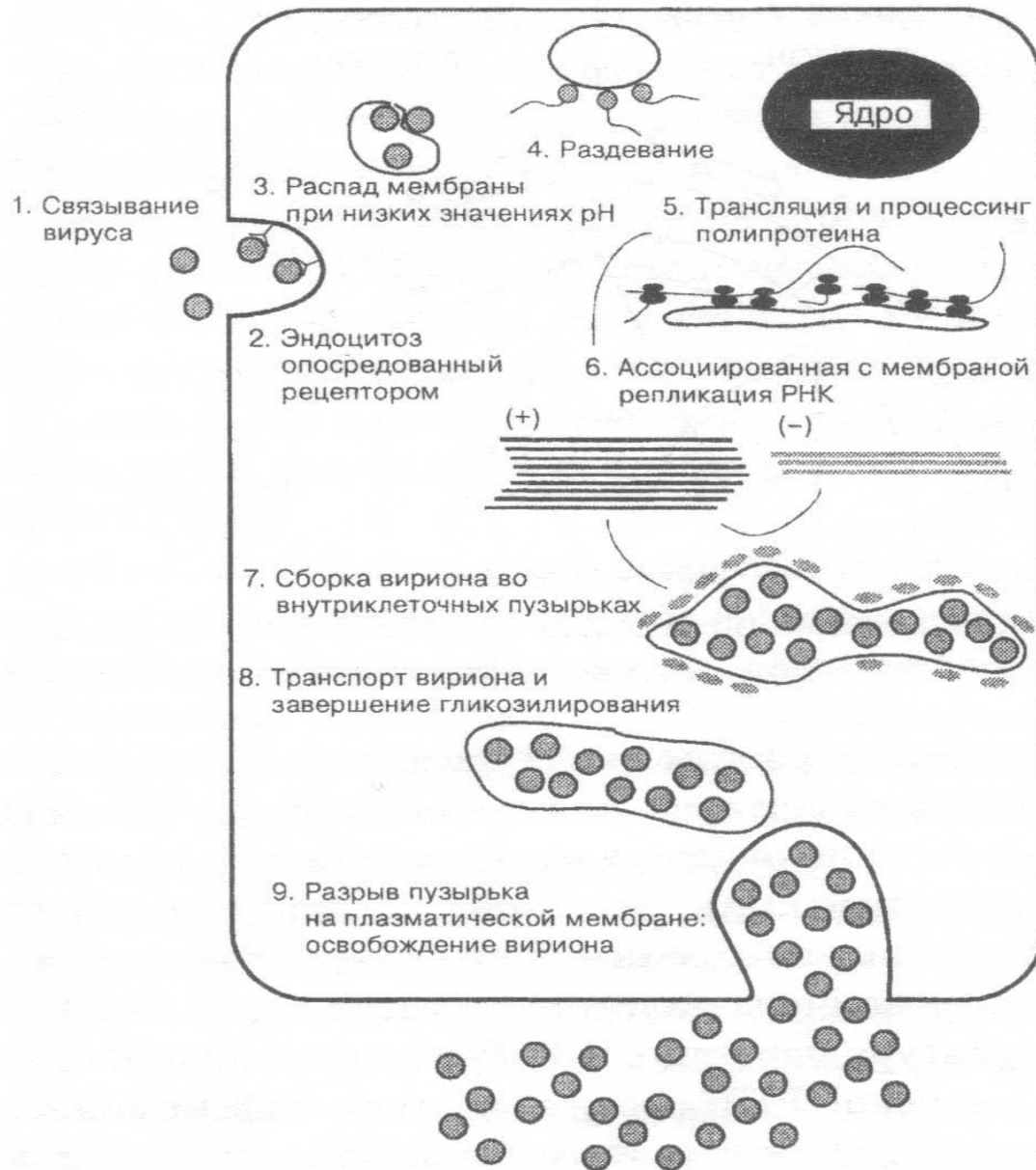
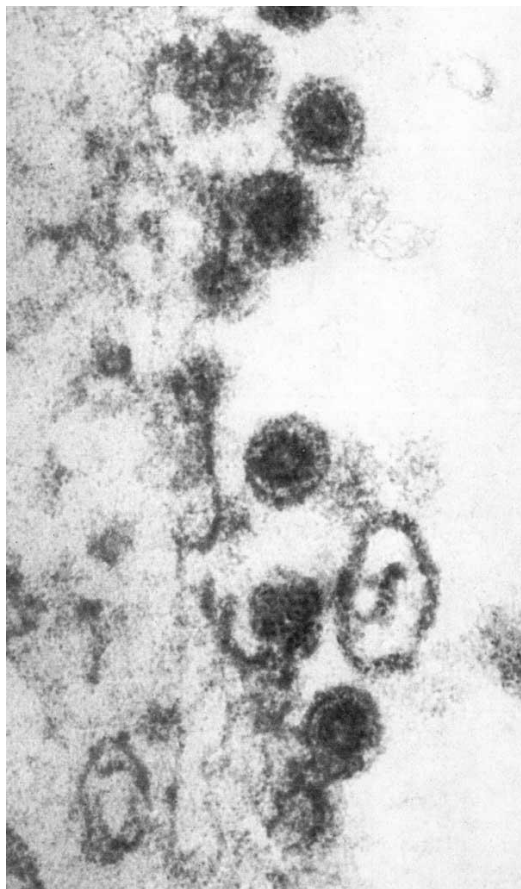
- **Үзік сызық – Ixodes ricinus;**
- **Тұтас сызық – Ixodes persulcatus**

КЭ вирусының антигендік қасиеті

- Үш құрылымдық ақуыз: капсидті ақуыз **С** (V1), мембраналық ақуыз **М** (V2) және қабықшалы ақуыз **Е** (V3).
- КЭ вирусының репродукциясы кезінде жұқтырылған жасушада структурасыз ақуыздар қатары (NS1-NS5) синтезделеді.

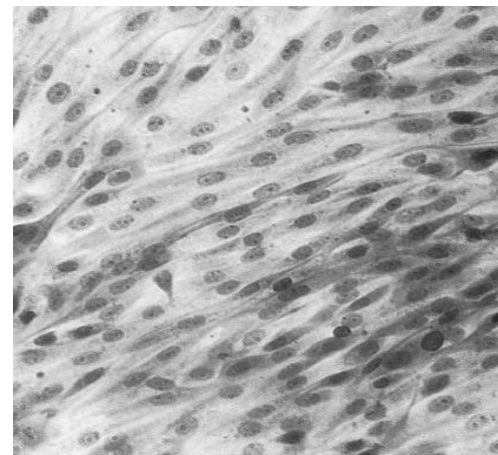
КЭ вирусының репликациясы

Дақылдандыру

- КЭ вирусы тауық эмбрионында жақсы көбейеді;
- 3-4 апталық ақтышқандардың бас миының ішіне жұқтыру (парез, паралич болу);

ЭПИДЕМИОЛОГИЯСЫ

- Мерзімділік;
- Жұқтыру – жұқпалы кене, инфекцияға шалдыққан жануарлар;
- Инкубациялық кезең: 1 тәуліктен 1 айға дейін;
- Жалпы интоксикация.

Жабайы аңдар

Үй жануарлары

МИКРОБИОЛОГИЯЛЫҚ ДИАГНОСТИКАСЫ

- Зерттелетін материал:
қан, ми жұлын
сұйықтығы, зәр,
секрециялық материал.
- Вирусологиялық әдіс:
тауық эмбрионы, жасуша
дақылы.
- Биологиялық әдіс: жаңа
туған тышқандарды
миішілік зақымдау.
- Серологиялық әдіс: қос
сарысулы КБР, ГАТР, БР.

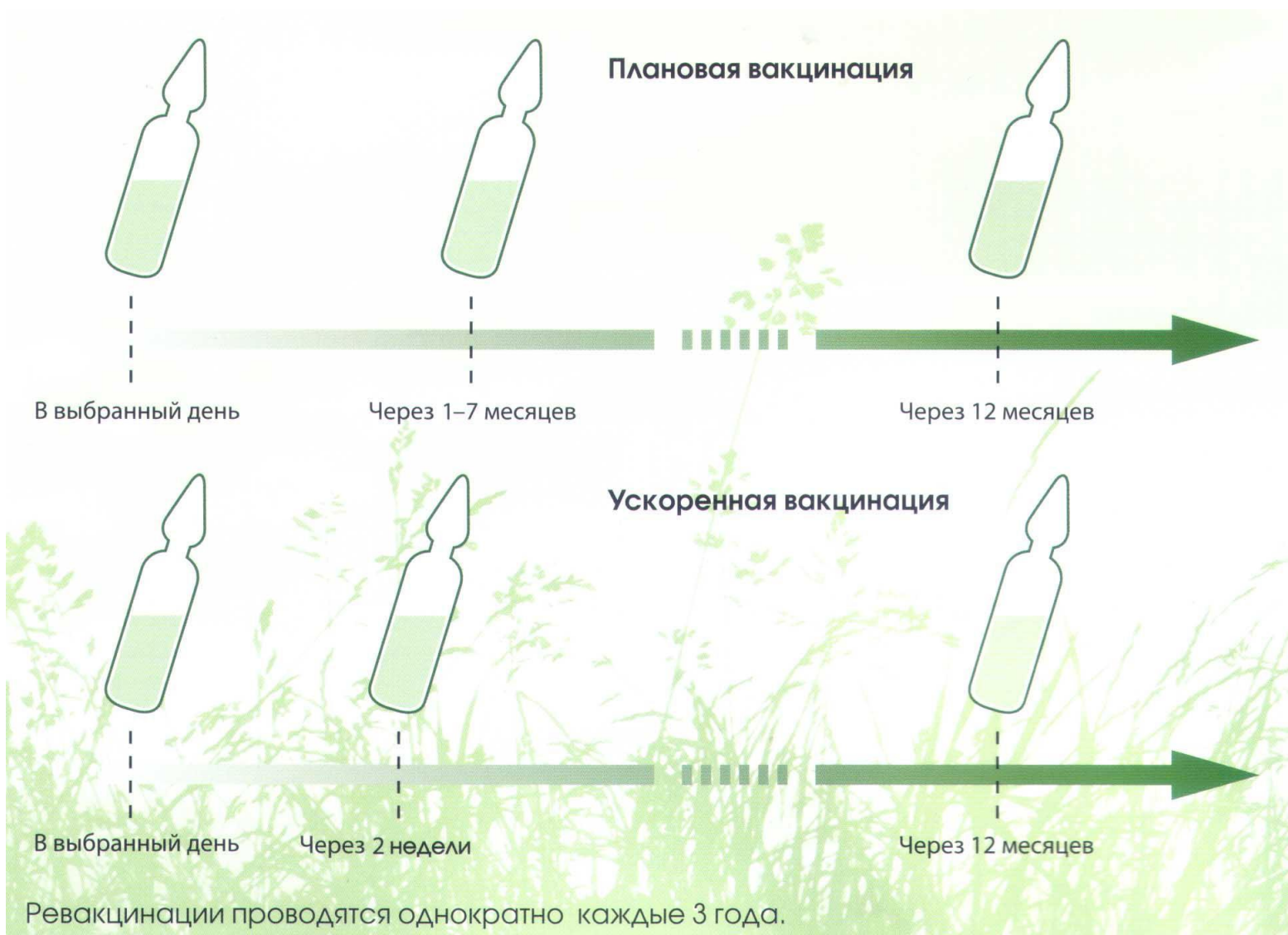

САҚТАНДЫРУ:

□ Өлі вакцина;

**□ Жылқыларды гипериммундау
жолымен алынған
спецификалық
иммуноглобулиндер.**

КЭ вирусына қарсы вакцина

**НАЗАР
АУДАРҒАНДАРЫҢЫЗҒА
РАХМЕТ!!!**